

УДК 658

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-280-2-46

РЗАЄВА Т. Г., КОРОЛЬЧУК І. І.
Хмельницький національний університет

РОЗУМІННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З ПОЗИЦІЙ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

У статті розглянуто теоретичні підходи до розуміння фінансового потенціалу. Виокремлено основні ознаки фінансового потенціалу підприємства. Визначено провідні підходи до розуміння фінансового потенціалу за характеристиками фінансової звітності. Окреслено спрямування оцінки та аналізу фінансового потенціалу у розрізі зазначених підходів. Доведено зв'язок результатів використання фінансового потенціалу підприємства з результативністю його діяльності.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансова звітність, фінансовий стан, ресурсний підхід, потенційна можливість, результативність діяльності.

RZAEVA T., KOROLCHUK I.
Khmelnitskyi National University

UNDERSTANDING THE FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE FROM THE POSITIONS OF ECONOMIC ANALYSIS

The aim of the article is to study the theoretical approaches to the concept of financial potential and the direction of its assessment from the standpoint of economic analysis.

The article considers theoretical approaches to understanding the financial potential of the enterprise. There are two approaches to understanding financial potential. The theoretical vision of the concept in the context of the resource approach is presented. Potential as a set of financial resources is considered. The division into available own resources and attracted additional funds is presented. Financial resources are developed as a relationship to achieve its efficient and cost-effective operation. Financial potential as the volume of available financial resources of the enterprise and its hidden possibilities is substantiated. Defined as a set of interrelated and complementary elements aimed at achieving the planned financial results Financial potential is presented as a set of economic relations and connections. Considered as a system of relations to achieve the maximum possible financial result. The potential is considered as the maximum possible set of available and hidden opportunities for financial development of the enterprise. The need to expand the study from the standpoint of economic analysis is emphasized. The importance of expanding financial reporting indicators is emphasized. It is advisable to study the state of financial potential by the characteristics of the state of assets and sources of their formation.

The characteristics of financial potential according to the reporting indicators are determined. The directions of research of financial potential on its characteristics are outlined. A comprehensive approach to assessing the state of financial potential is proposed. These actions will allow monitoring the competitiveness and financial security of the enterprise.

Key words: financial potential, financial reporting, financial condition, resource approach, potential opportunity, efficiency of activity.

Актуальність теми дослідження. Нестабільність економіки, що обумовлює сучасні умови господарювання, зумовлює результативність діяльності підприємства. Результативність функціонування суб'єктів господарювання значною мірою залежить від економічного та фінансового потенціалу підприємства. Саме структура потенціалу, ефективність його використання, відповідність обраній стратегії формує фінансовий стан підприємства, його фінансову стійкість, його результативність.

Саме сьогодні, заporукою успішного функціонування господарюючого суб'єкта, є доцільним досліджувати питання, щодо його фінансового потенціалу, а саме його формування, оцінки та використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасних науковців ґрунтуються в основному на ресурсному підході до оцінки потенціалу. Питання формування, оцінки та використання потенціалу, в цілому, досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні науковці. Основними з них є такі: А. Абалкін, В. Авдеєнко, В. Вейц, К. Воблий, О. Гетьман, В. Гончаров, Н. Краснокутська, А. Задоя, О. Олексик, С. Струмилін, С. Хейнман, В. Шаповал, С. Шкарабан, В. Шиян та ін. Фінансовий потенціал є складовою економічного потенціалу підприємства. Основними дослідниками фінансового потенціалу є такі науковці: Веретенникова О.В., Гнип Н.О., Міценко Н.Г., Маслак І.О., Ситник Г.В., Пузирьова П.В., Шкроміда В.В. та ін.

Стан розв'язку проблем щодо структури та оцінки фінансового потенціалу, відповідно до умов господарювання, потребує подальших досліджень щодо джерел його формування, структури, форматкування, відповідно до зміни стратегії функціонування, ефективності використання та ін.

Метою статті є дослідження теоретичних підходів до поняття фінансового потенціалу та спрямування його оцінки з позицій економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Фінансовий потенціал представляє обсяг наявних фінансових ресурсів підприємства та прихованих його можливостей за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності зростання рівня фінансової безпеки, покращення фінансового стану. Важливим, у дослідженні сутності фінансового потенціалу, є вивчення існуючих теоретичних підходів до зазначеного поняття. В економічній літературі зустрічається два основні підходи до розуміння фінансового потенціалу підприємства, а саме ресурсний підхід (табл.1) та підхід як до невикористаних можливостей (табл. 2).

Таблиця 1

Визначення категорії «фінансовий потенціал» в контексті ресурсного підходу

Автор	Визначення
Маслак І.О. [6, с. 125]	Сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного та раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток та досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат, за рахунок використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах
Белінська О.В. [10, с. 268]	Обсяг наявних фінансових ресурсів підприємства та прихованих його можливостей за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату, що може бути реалізованим внаслідок управлінського впливу з метою досягнення певного наперед визначеного рівня розвитку підприємства як на певний момент часу, так і у перспективі
Ситник Г.В. [8, с.321]	Система наявних фінансових ресурсів та компетенцій, щодо їх ефективної акумуляції в необхідних обсягах, розподілу та створенні конфігурацій і пропорцій, які забезпечують «стратегічну відповідність» підприємства і генерують цінність для власників та інших стейкхолдерів
Гнип Н.О. [3, с. 6]	Сукупність потенційних фінансових ресурсів і доходів підприємства при заданих або таких, що склалися, параметрах ресурсного і виробничого потенціалів, а також ринкової кон'юнктури
Бражко О.В. [1, с. 290]	Фінансові ресурси, з приводу яких виникають відносини на підприємстві з метою досягнення його ефективного та рентабельного функціонування
Боронос В.Г. [11, с. 22]	Максимальна кількість фінансових ресурсів, які може генерувати суб'єкт господарювання протягом певного періоду часу

Дослідження існуючих теоретичних підходів до визначення сутності фінансового потенціалу в контексті фінансових ресурсів підприємства. В основному автори ґрунтуються на визначення, що враховує в основному використання наявних власних ресурсів і залучення додаткових коштів на найбільш вигідних для підприємства умовах. Значний наголос автори ставлять на доходах підприємства при заданих або таких, що склалися, параметрах ресурсного і виробничого потенціалів.

Вивчення економічної літератури показало, що найбільш поширеним є ресурсний підхід до визначення сутності фінансового потенціалу підприємства, менш поширеним – ототожнення його з показниками стабільності фінансового стану підприємства [7, с. 214].

Подальше дослідження економічної літератури, дало змогу, зазначити наявність потужного напрямку дослідження категорії «фінансовий потенціал» в контексті можливостей та відносин підприємства, який згруповано та представлено нами у таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення категорії «фінансовий потенціал» в контексті невикористаних можливостей підприємства

Автор	Визначення
Глушенко В.В. [12, с. 13].	Є складовою управління фінансами суб'єктів господарювання, основою забезпечення стійкого зростаючого припливу грошових коштів, достатнього для забезпечення поточної і довготривалої платоспроможності на основі стратегії стабільного економічного зростання
Кирилова Л.І. [5, с.300]	Сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що надають можливість для досягнення запланованих фінансових результатів в поточному періоді та майбутньому
Шкроміда В.В. [9, с.3]	Сукупність господарських відносин і зв'язків, які спрямовані на одержання максимально-можливих фінансових результатів
Міценко Н.Г. [7, с.215]	Система стосунків, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату за умови: можливості залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів; наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності і фінансової стійкості, рентабельності вкладеного капіталу; наявності ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного і майбутнього фінансового стану підприємства
Веретенникова О.В. [2, с.7]	Максимально можлива сукупність наявних і прихованих можливостей фінансового розвитку підприємства, формування і використання яких побудоване на процесі зміни вартості грошових фондів, що опосередковує використання кожного з інших елементів сукупного потенціалу з урахуванням відповідних фінансових обмежень за наявності певних видів ресурсів

Важливо наголосити на тісний зв'язок фінансового потенціалу підприємства та результатів використання його характеристик (рис. 1). Різноманітність існуючих у науковій літературі визначень фінансового потенціалу підприємства, за другим напрямом дослідження, дає можливість систематизувати спрямування зазначених підходів за сучасних умов.

Дослідження підходів до визначення категорії «фінансовий потенціал» показують, що однозначного тлумачення зазначеної категорії не існує. Таким чином, при визначенні категорії «фінансовий потенціал підприємства» автори акцентують увагу на таких окремих аспектах [4, с.3]: сукупність фінансових ресурсів (можливостей) підприємства; забезпечення діяльності підприємства (поточної і перспективної); можливості підприємства щодо залучення та ефективного управління фінансовими ресурсами (капіталом, грошовим капіталом, грошовими потоками, фондами грошових коштів); забезпечення досягнення тактичних і стратегічних цілей господарюючого суб'єкта.

Спрямування оцінки фінансового потенціалу	
за ресурсним підходом	за можливістю підприємства
<ul style="list-style-type: none"> – на отримання максимально можливого прибутку та досягнення мети діяльності; – на ефективне та рентабельне функціонування – ефективне використання ресурсів; – отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату; – на доходи підприємства та досягнення стратегічної мети; – на параметри ресурсного та виробничого потенціалу; – на ринкову кон'юнктуру; – ефективне та результативне функціонування на перспективу; – збереження стійкості підприємства; – підвищення його конкурентоспроможності; – розвиток підприємства на перспективу з урахуванням змін в економіці 	<ul style="list-style-type: none"> – найважливішу характеристику ефективності фінансово-господарської діяльності та надійності підприємства; – основу забезпечення стійкого зростаючого припливу грошових коштів; – сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що надають певні можливості; – сукупність господарських відносин і зв'язків підприємства; – систему стосунків, що виникають на підприємстві; – максимально можливу сукупність наявних і прихованих можливостей фінансового розвитку підприємства.
Зв'язок фінансового потенціалу підприємства з результативністю функціонування	
<ul style="list-style-type: none"> – на ефективне управління; – стійке поповнення грошових коштів та рентабельність вкладеного капіталу; – на підтримку поточної та довготривалої платоспроможності підтримку ліквідності та фінансової стійкості; – на ефективну фінансово-господарську діяльність та стійке економічне зростання; – реалізацію ефективних інвестиційних проектів; – на досягнення максимально можливого фінансового результату; – забезпечення прозорості поточного і майбутнього фінансового стану; – на досягнення запланованих фінансових результатів в поточному та майбутньому періоді; – на фінансовий розвиток підприємства 	

Рис. 1. Спрямування оцінки фінансового потенціалу з позицій економічного аналізу

Отже, фінансовий потенціал розвитку підприємств представляє собою сукупність всіх наявних та потенційних ресурсів підприємства, у тому числі і фінансових, що можуть забезпечити досягнення в поточній та довгостроковій перспективі визначених стратегічних цілей з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища [5, с. 300].

Враховуючи необхідність оцінки поточного стану і прогностичної оцінки фінансового потенціалу, в літературі виокремлено напрями оцінки фінансового потенціалу економічної системи [4, с. 5]: оцінка поточного стану і прогноз розвитку чинників зовнішнього і внутрішнього фінансового середовища; оцінка фінансового стану (поточна і прогностична); оцінка вартості (поточна і прогностична); оцінка якості управління фінансами (поточна і прогностична).

Висновки. Фінансовий потенціал є комплексним поняттям, що пов'язане з ефективністю та результативністю діяльності підприємства, що викликає потребу розширити його дослідження, з позицій економічного аналізу. Важливим є розширити напрями дослідження, відповідно до аналітичних потреб, через показники фінансової звітності. Доцільним є вивчати стан фінансового потенціалу у тісному зв'язку з такими його характеристиками як стан активів та джерел їх формування, рівень ділової активності, стан балансової напруги, фінансової безпеки, конкурентоспроможності.

Дослідження фінансового потенціалу підприємства у розрізі підходів, за означеними характеристиками, з позицій економічного аналізу, дасть змогу:

- забезпечити достатній рівень ефективності та результативності діяльності підприємства через ознаки його ділової активності;
- гарантувати високий рівень конкурентоспроможності через підтримку відповідного рівня балансової напруги (стану активів та джерел їх формування);
- забезпечити відповідну інформаційну підтримку, для постійно діючої системи моніторингу стану фінансового потенціалу підприємства та розробки варіантів оперативних управлінських рішень як на рівні підприємства, так і за його межами.

Література

1. Бражко О.В. Фінансовий потенціал підприємства як результат взаємодії усіх елементів системи фінансових відносин / О.В. Бражко // Прометей. – 2011. – № 3(36). – С. 289-292.
2. Веретенникова О.В. Сутнісні ознаки економічної категорії «фінансовий потенціал» / О.В. Веретенникова, А.В. Бондаренко // Торгівля і ринок України. – 2011. – Вип.32. – С. 347-355.
3. Гнип Н.О. Планування фінансового потенціалу суб'єктів реального сектору економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит» / Н.О.Гнип. – Суми. – 2012. – 24 с.
4. Журова Л.И. Финансовый потенциал экономической системы: структура и методика оценки / Л.И. Журова // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – №2. – с.1-8.
5. Кирилова Л.І. Фінансовий потенціал підприємства та його складові / Л.І. Кирилова, Д.Д.Тодорова // Сталій розвиток економіки. – 2012. – №11. – С. 298-302.
6. Маслак І.О. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств / О. І. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2012. – Вип. 6(77). – С.124-129.
7. Міценко Н.Г. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства / Н.Г. Міценко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – №22(7). – С. 213-219.

8. Ситник Г.В. Фінансовий потенціал як об'єкт фінансового планування: сутність та характеристика елементів / Г.В. Ситник // Сталій розвиток економіки. – 2012. – 14(4). – С.319-323.
9. Шкроміда В.В. Методичні засади моніторингу фінансового потенціалу підприємства. / В.В. Шкроміда // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Наук. Збірник / [за ред. І.Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка. – 2011. – Вип. 7. – Т. 2. – С. 188-192.
10. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О.В. Белінська // Вісник Хмельницького Національного університету. – 2012. – № 4 (3). – С. 267–271.
11. Боронос В.Г. Аналіз теоретико-методологічних засад фінансового потенціалу / В.Г. Боронос // Вісник УАБС НБУ. – 2012. – № 1 (32). – С. 22–26.
12. Глущенко В.В. Концептуальні основи формування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання в Україні / В.В. Глущенко // Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання як чинник сталого розвитку ринкової економіки: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 1 лютого 2013 р., Харків. – Х., 2013. – С. 13–25.

References

1. Brazhko O.V. Financial potential of the enterprise as a result of interaction of all elements of the system of financial relations / O.V. Brazhko // Prometheus. - 2011. - № 3 (36). - P. 289-292.
2. Veretennikova O.V. Essential features of the economic category “financial potential” / O.V. Veretennikova, A.V. Bondarenko // Trade and Market of Ukraine. – 2011. – Issue 32. - P. 347-355.
3. Gnur N.O. Planning the financial potential of the real sector of the economy: author's ref. Dis. For science. Degree of Cand. Econ. Science: special. 08.00.08 – “Money, finance and credit” / N.O. Gnur. - Sumy. - 2012. - 24 p.
4. Zhurova L.I. Financial potential of the economic system: structure and methods of assessment / L.I. Zhurova // Modern problems of science and education. - 2013. - №2. - p.1-8.
5. Kirilova L.I. Financial potential of the enterprise and its components / L.I. Kirilova, D.D. Todorova // Sustainable economic development. - 2012. - №11. - P. 298-302.
6. Maslak I.O. Peculiarities of estimating the financial potential of industrial enterprises / O.I. Maslak // Bulletin of the Mykhailo Ostrogradsky KrNU. - 2012. - Issue. 6 (77). - P.124-129.
7. Mitsenko N.G. Methodical approaches to assessing the financial potential of the enterprise / N.G. Mitsenko // Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine. - 2012. - №22 (7). - P. 213-219.
8. Sitnik G.V. Financial potential as an object of financial planning: essence and characteristics of elements / G.V. Sytnyk // Sustainable economic development. - 2012. - 14 (4). - P.319-323.
9. Shkromida V.V. Methodical bases of monitoring of financial potential of the enterprise. / V.V. Shkromida // Actual problems of economic development of the region. Science. Collection / [ed. I.G. Weaver]. - Ivano-Frankivsk: Publishing House of Prykarpattia National University. V. Stefanika. - 2011. - Issue. 7. - T. 2. - P. 188-192.
10. Belinska O.V. The essence of the financial potential of the enterprise / O.V. Belinska // Bulletin of Khmelnytsky National University. - 2012. - № 4 (3). - P. 267–271.
11. Boronos V.G. Analysis of theoretical and methodological principles of financial potential / V.G. Boronos // Bulletin of the UABS NBU. - 2012. - № 1 (32). - P. 22–26.
12. Glushchenko V.V. Conceptual bases of formation of financial potential of business entities in Ukraine / V.V. Glushchenko // Financial potential of economic entities as a factor of sustainable development of market economy: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference on February 1, 2013, Kharkiv. - Kh., 2013. - P. 13–25

Надійшла / Paper received: 05.04.2020
Надрукована / Paper Printed : 06.05.2020